

Parijs

Van jongs af aan heb ik in Parijs willen wonen. Waarom ik dat altijd zo graag heb gewild, ben ik helaas vergeten. Helaas, want een beetje merkwaardig was mijn wens wel: ik was er namelijk nog nooit geweest. Het zal iets te maken hebben gehad met mijn Sehnsucht naar cultuur en schoonheid, na een deel van mijn jeugd in het lege, saaie Almere te hebben moeten doorbrengen, of met het Frans, dat ik in het Germaanse Nederland maar moeizaam onder de knie kreeg.

Gelukkig bestaan er in Nederland twee beurzen die studenten in staat stellen na afloop van hun studie een tijdje in het buitenland te studeren. Ik schreef verzoeken en in mei 2004 werden mij beide bestaande beurzen toegekend: een VSB-beurs en een Talentenbeurs. Op 27 augustus studeerde ik af en op maandag 30 augustus stapte ik om half zeven 's ochtends op de trein om voor het eerst voet aan wal te zetten in Parijs en er meteen een jaar te blijven wonen. Mijn vriend volgde enkele weken later. Ik heb er gestudeerd aan de Université Paris VI, waar ik colleges volgde die door het Laboratoire de Probabilités et Modèles Aléatoires werden gegeven.

Het was bijzonder om colleges te volgen bij enkele mannen die binnen de stochastiek in de voorhoede werken, al was het soms ook erg moeilijk. Dit lag grotendeels aan de Franse wiskunde. Die is namelijk moeilijker dan de Angelsaksische waar Nederlandse studenten voornamelijk mee opgroeien, terwijl ze eigenlijk beide natuurlijk op hetzelfde neerkomen. De Fransen lijken te houden van wiskunde die (1) abstract is, (2) altijd en vaak zonder inleiding het algemeenste geval formuleert en (3) soms geen verband heeft met de praktijk van alledag. De wiskunde is er soms droog en kleurloos. Verder kon ik bij mijn arrivée wel Frans lezen, maar het tempo waarin de levende Fransen hun taal *spraken*, wist ik nog niet bij te benen. De enige professor die de taal op kalmer tempo sprak heette

Shi en was misschien dus wel geen echte Fransman – aangenomen dat zoiets als een ‘echte Fransman’ bestaat, maar allez! Hem kon ik bijna altijd verstaan, behalve als hij iets gekks zei wat mij in de oren klonk als: hassinkaahee. Hassinkaahee ... dat klonk helemaal niet Frans! Later begreep ik gelukkig dat hij (het lijkt een flauwe grap maar het is echt waar) de letter *r* niet kon uitspreken en met hassinkaahee dus de vierkantswortel moest bedoelen: *racine carré*. Maar vooreerst bestonden andere hindernissen. Het Franse onderwijssysteem verschilt van oudsher sterk van het onze. Tot kort geleden bestond elke universitaire opleiding uit drie zogenaamde cycli, waarvan de tweede cyclus werd afgesloten middels het behalen van een universitaire graad. Eerste en tweede cyclus samen heetten ook wel de *maîtrise*, waarna slechts een deel zijn studie voortzette met als doel een proefschrift te schrijven. Maar de kandidaten hiervoor moesten dan eerst nog een vol jaar studeren: de derde cyclus. Het hangt af van het desbetreffende instituut, maar bij de goede instituten is de derde cyclus dikwijls veel moeilijker dan de colleges in het laatste jaar van de opleidingen wiskunde in Nederland.

Inmiddels is deze hele structuur in het nieuw doorgevoerde systeem van masters geperst, net als in Nederland. In theorie is het dus heel makkelijk om van een Nederlandse universiteit te verhuizen naar een Franse zonder iets te doubleren, of andersom.

Helaas bestaat bij de centrale studentenadministratie van Paris VI een grote bureaucratie. Om te worden toegelaten tot de opleiding, heb ik in Nederland een dik dossier opgestuurd aan het instituut. Toen ik arriveerde in Frankrijk, bleek niemand het dossier ooit gezien te hebben. Mijn inschrijving kon dus van voren af aan beginnen! Er bleek mij toen dat een kandidaat zich op drie manieren moest inschrijven: er was een *inscription pédagogique* en een *inscription administrative* en bovendien een *inscription administrative préliminaire*. De belangrijkste van deze drie, de *inscription pédagogique*, houdt in dat het instituut de student na lezing van het dossier al dan niet toestaat aan de opleiding deel te nemen. Ik had gelukkig kopieën van aanbevelingsbrieven en curriculum vitae en werd snel toegelaten. De andere twee inschrijvingen behelzen

het registreren van de nieuwe student in de centrale studentenadministratie. Dat procédé is lang en vervelend en ik zal jullie niet vervelen met een uitwijding. Om aan te tonen hoe idioot dit proces is vermeld ik graag dat ik ergens een lijst op moest stellen van mijn bezigheden *sinds 1991!* Toen zat ik op de basisschool!

In het dagelijks leven zijn de aanpassingen miniem. Frankrijk en Nederland zijn beide geseclariseerde, West-Europese staten, respecteren beide de Universele Grondrechten van de Mens en ik heb, bijvoorbeeld, geen discriminatie op grond van mijn homoseksualiteit ervaren.

Er zijn ook verschillen, ook al hebben deze verschillen weinig invloed uitgeoefend op mijn dagelijks leven. De Fransen hebben, veel meer dan de Nederlanders, besef van hun culturele erfgoed en de betekenis die ze lang in de wereld hebben gehad en nog steeds hebben, ook al is die nu kleiner. Ze zijn trots op hun land. Typische mensen die daar geen begrip voor hebben zijn de Nederlanders en zij omschrijven de Franse attitude daarom vaak als chauvinistisch of arrogant. Aan de andere kant is Frankrijk op een evenwichtige manier bezig met het buitenland, natuurlijk ook om het kleine beetje wereldmacht dat ze nog heeft te handhaven. Dat buitenland heeft drie gedaantes: in de eerste plaats de Verenigde Staten, in de tweede plaats Duitsland en daarmee samenhangend de Europese Unie en ten derde China.

Er zijn meer verschillen. Frankrijk is veel centralistischer en Frankrijk is democratischer dan Nederland, in opzet althans. Het centralisme uit zich sterk. De regering zetelt in Parijs en eigenlijk gebeurt alles wat van belang is in het land in deze stad. Spoorwegen, metronetten, vliegtuigmaatschappijen en wat dies meer zij behoren aan de staat toe, met aan het hoofd daarvan de president, die binnen zijn land (en ook daarbuiten) veel meer macht heeft dan de Nederlandse premier in Nederland.

Parijs is een metropool, en dat voel je als je er bent. Als in Parijs sneeuw valt, wat op zichzelf misschien niet bijzonder mag heten, dan staat de volgende dag een foto van een besneeuwd *Champ de Mars* in NRC Handelsblad en New York Times.

Het zal geen verbazing wekken als ik te kennen geef later graag nog eens een tijdspanne in Parijs te mogen doorbrengen!

Sjors Ketelaars
sketelrs@science.uva.nl